

розвитку та прийняття рішень як на рівні країни, так і на рівні її регіонів. Використання карт динаміки в системі економічного моніторингу забезпечує наочність при дослідженні територіального розподілу обраних макропоказників, дозволяє більш поглиблено вивчати статистичні дані в регіональному розрізі. Аналіз укладеної серії карт підтверджує і доповнює теоретичне знання про об'єкт досліджень – динаміка структури ВДВ у регіональних соціогеосистемах України на початку ХХІ ст. загалом не була сприятливою. Швидке зростання сфери послуг фактично відбувається на шкоду реальному сектору господарства, не тільки не наближаючи

суспільство до постіндустріального, а навпаки, відкидаючи його на доіндустріальну стадію.

Подальшим розвитком макроекономічного картографування має стати вдосконалення картографо-математичних методів дослідження соціально-економічного розвитку країни шляхом розробки і створення серії макроеконометричних картографічних моделей та використання методів економічного картографування.

**Рецензент – кандидат географічних наук,
доцент С.І. Сюткін**

Література:

1. Берлянт А.М. Картографический метод исследования / А.М. Берлянт. – М.: Изд-во МГУ, 1988. – 251 с.
2. Гусева Н.И. Отражение динамики явлений в комплексных географических атласах / Н.И. Гусева, Ю.Г. Саушкин // Проблемы тематического картографирования. – Иркутск, 1970. – С. 21-51.
3. Пересадько В.А. Картографічне забезпечення екологічних досліджень і охорони природи: монографія / В.А. Пересадько. - Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – 215 с.
4. Регіони України у 2008 році: Стат. зб. / За ред. О.Г. Осауленка. – Ч.2. – К.: Держкомстат України, 2009. – 758 с.
5. Регіони України у 2009 році: Стат. зб. / За ред. О.Г. Осауленка. – Ч.2. – К.: Держкомстат України, 2010. – 805 с.
6. Регіони України у 2010 році: Стат. зб. / За ред. О.Г. Осауленка. – Ч.2. – К.: Держкомстат України, 2011. – 783 с.
7. Регіони України у 2011 році: Стат. зб. / За ред. О.Г. Осауленка. – Ч.2. – К.: Держ. служба статистики України, 2012. – 801 с.
8. Регіони України у 2012 році: Стат. зб. / За ред. О.Г. Осауленка. – Ч.2. – К.: Держ. служба статистики України, 2013. – 783 с.
9. Салищев К.А. Идеи и теоретические проблемы в картографии 80-х годов / К.А. Салищев // Итоги науки и техники. Сер.: Картограф. – М.: ВИНТИ АН СССР, 1982. – Т. 10. – С. 73-78.

УДК 911.3 : 33 (477.52)

О.Г. Корнус

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

В.Д. Шищук

Сумський державний університет

ПОШИРЕННЯ ХВОРОБ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ КАРТОГРАФУВАННЯ

У статті розглядається поширеність основних видів хвороб серед населення Сумської області. Головна увага приділена хворобам системи кровообігу, органів дихання та кістково-м'язової системи. Здійснено групування адміністративних районів за рівнем поширеності цих нозологій та створено низку медико-географічних карт: «Поширеність хвороб системи кровообігу у розрізі адміністративних районів Сумської області», «Поширеність хвороб системи органів дихання у розрізі адміністративних районів Сумської області» та «Поширеність хвороб кістково-м'язової системи у розрізі адміністративних районів Сумської області».

Ключові слова: медико-географічні карти, поширеність хвороб, картографування.

О.Г. Корнус, В.Д. Шишук

РАСПРОСТРАНЕНИЕ БОЛЕЗНЕЙ СРЕДИ НАСЕЛЕНИЯ СУМСКОЙ ОБЛАСТИ И ОСОБЕННОСТИ ИХ КАРТОГРАФИРОВАНИЯ

В статье рассматривается распространённость основных видов болезней среди населения Сумской области. Главное внимание уделено болезням системы кровообращения, органов дыхания и костно-мышечной системы. Осуществлена группировка административных районов по уровню распространённости этих нозологий и создан ряд медико-географических карт: «Распространённость болезней системы кровообращения в разрезе административных районов Сумской области», «Распространённость болезней системы органов дыхания в разрезе административных районов Сумской области» и «Распространённость болезней костно-мышечной системы в разрезе административных районов Сумской области».

Ключевые слова: медико-географические карты, распространённость болезней, картографирование.

O. Kornus, V. Shyshchuk

THE INCIDENCE OF DISEASES AMONG THE POPULATION OF THE SUMY REGION AND FEATURES OF THEIR MAPPING

The article examines the prevalence of the main types of diseases among the population of Sumy region: cardiovascular, respiratory and musculoskeletal systems diseases. Administrative districts have been grouped by the level of prevalence of this nosology and a number of medical-geographical maps has been created, such as «Prevalence of cardiovascular diseases in the context of the administrative district of the Sumy region», «The prevalence of diseases of the respiratory system in the context of administrative districts of Sumy region» and «The prevalence of musculoskeletal system diseases in the context of administrative districts of Sumy region».

Keywords: medical-geographical maps, incidence of diseases, mapping.

Вступ. В умовах соціально-економічної нестабільності, забрудненого довкілля і низького рівня життя населення зростає рівень захворюваності та поширеності хвороб серед мешканців як України в цілому, так і Сумської області зокрема. Високий рівень захворюваності та поширення хвороб серед населення впливають як на демографічну, так і на економічну ситуацію в регіонах. У результаті спостерігається зниження народжуваності, зростання смертності, збільшення інвалідності серед працездатного населення і т. ін. У зв'язку з цим підвищується інтерес до створення медико-географічних карт, розробка яких дає можливість оцінити територіальні відмінності у рівні захворюваності, що є надзвичайно актуальним і важливим.

Вихідні передумови. Медичне картографування в Україні постійно розвивається. Даному напрямку дослідження присвячені наукові праці В.А. Барановського, Е.Л. Бондаренка, В.М. Гуцуляка, К.Г. Пироженко, С.П. Сонька, В.О. Шевченка та інших учених.

Мета статті – висвітлення результатів дослідження захворюваності та поширеності хвороб серед населення Сумської області, аналізу основних видів хвороб та створення нових творів серії медико-географічних карт регіону.

Вклад основного матеріалу. Для адміністративних районів Сумської області характерний неоднорідний рівень захворюваності та різна поширеність хвороб серед населення. Головними причинами, що впливають на ці диспропорції, є статево-віковий склад населення, різні негативні фактори навколишнього середовища та повнота реєстрації захворювань. У цілому поширеність хвороб серед населення Сумської області зростає. Так, протягом 2005-2013 рр. цей показник зріс на 7,2 %. Особливо гострими для регіону є окремі хронічні неінфекційні хвороби – захворювання системи кровообігу, органів дихання та кістково-м'язової системи.

Захворюваність та поширеність хвороб системи кровообігу займає перше місце у структурі

хвороб. Протягом 2005-2013 рр. поширеність серед населення цього виду нозологій зросла на 12,2 %. Найбільш поширені гіпертонічні хвороби, ішемічна хвороба серця, цереброваскулярні хвороби та інсульти (усі форми). При групуванні районів за рівнем поширеності цих нозологій найвищі показники мають 8 районів області: Буринський, Велико-Писарівський, Лебединський, Липоводолинський, Недригайлівський, Путивльський, Роменський та

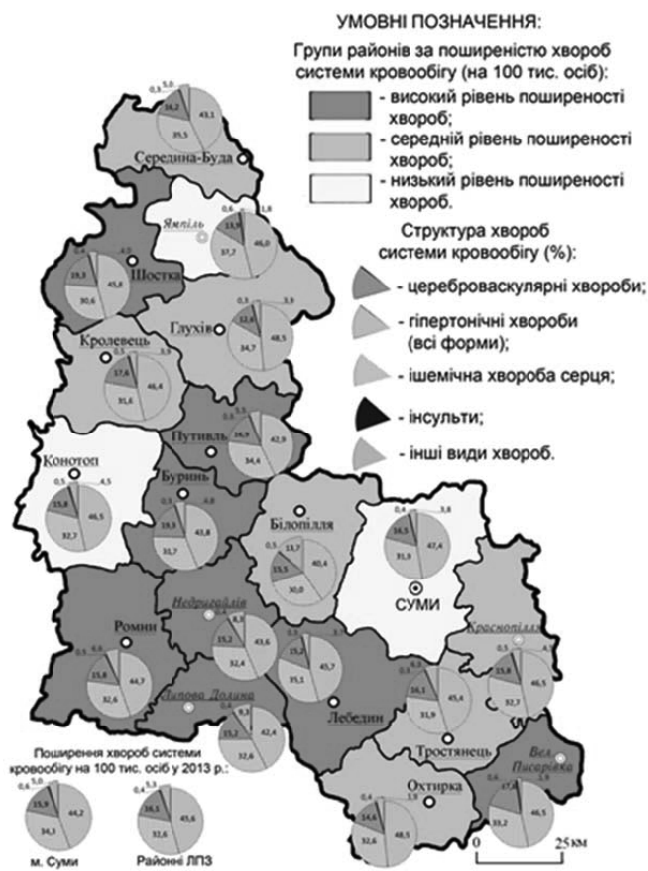

Рис. 1. Поширеність хвороб системи кровообігу у розрізі адміністративних районів Сумської області

Шосткинський. Лише 3 райони було віднесено до районів з низьким поширенням хвороб системи кровообігу (рис.1).

Серед факторів, що впливають на поширеність цього виду нозологій, є низький життєвий рівень населення; висока частка людей похилого віку у статеві-віковій структурі області, особливо у сільській місцевості; нездоровий спосіб життя людей; психоемоційний стрес; шкідливі для здоров'я антропогенні чинники довкілля; умови на виробництві та в побуті; недостатнє фінансування системи охорони здоров'я, з чим пов'язана недостатня матеріально-технічна база лікувально-профілактичних установ та їх кадрове забезпечення, відсутність профілактичних заходів.

Друге місце у структурі поширеності захворювань займають хвороби органів дихання. Порівняно з 2005 р. поширеність цих хвороб серед жителів Сумської області зростає на 8,4 %. Найбільш поширені такі хвороби у Білопільському, Краснопільському, Кролевецькому та Охтирському районах. 9 районів у регіоні мають середній рівень поширеності хвороб, у той час як у 5 районах був зафіксований найменший показник поширеності цих нозологій (рис.2). Серед факторів, що впливають на зростання захворюваності населення на хвороби органів дихання, крім медико-соціального, є вплив стану навколишнього середовища, зокрема рівень забруднення атмосферного повітря. Це призводить до різких хронічних захворювань (фарингіт, тонзиліт, бронхіальна астма тощо).

Хвороби кістково-м'язової системи також відносяться до найбільш розповсюджених захворювань серед мешканців України, які призводять до зниження чи обмеження фізичної активності та здатності до пересування, часто до інвалідації хворих та до смертності. Лікування таких хворих вимагає значного часу та фінансових витрат. Протягом 2005-2013 рр. рівень первинної захворюваності на хвороби кістково-м'язової системи в Сумській області характеризується загальним зниженням на 9,1 %. До причин зменшення захворюваності можна віднести: ранню діагностику хвороб; планове лікування (амбулаторне та стаціонарне); початок проведення профілактичних заходів. Однак, незважаючи на зменшення первинної захворюваності, негативним моментом є зростання поширеності захворювань серед населення на 6 %.

Серед факторів, що сприяють поширенню захворювань серед населення, є зростання кількості людей у віці, старшому за працездатний; спадкові чинники; зниження рухової активності людини; невисока якість життя тощо. У розрізі адміністративних одиниць регіону (18 ра-

йонів і 7 міст обласного підпорядкування) за розглянутий період спостерігалось зростання захворюваності населення на хвороби кістково-м'язової системи у 12 адміністративних одиницях. Серед них найбільше зростання (у %) поширеності хвороб було зафіксоване у Путивльському (на 70,6), Липоводолінському (на 40,6), Глухівському (на 35), Великописарівському (на 20,3) та Білопільському (на 19,2) районах.

У структурі нозологій кістково-м'язової системи у населення Сумської області переважають артрози, які є хронічними захворюваннями суглобів дегенеративно-дистрофічного характеру. Так само, як і артроз, значною медико-соціальною проблемою можна назвати артрит, поширеність якого є високою серед осіб різного віку, включаючи дітей і підлітків, але все ж частіше він розвивається у жінок 40-50 років. Неправильне лікування та рецидивуючий перебіг можуть призвести до інвалідації і втрати працездатності. Значне місце у структурі захворювань на хвороби кістково-м'язової системи займають дорсопатії (остеохондроз, кіфоз, сколіоз та ін.) та спондилопатії.

Однією з найпоширеніших хвороб серед населення є остеохондроз, що відноситься до деформуючих дорсопатій. Кількість хворих на цю нозологію

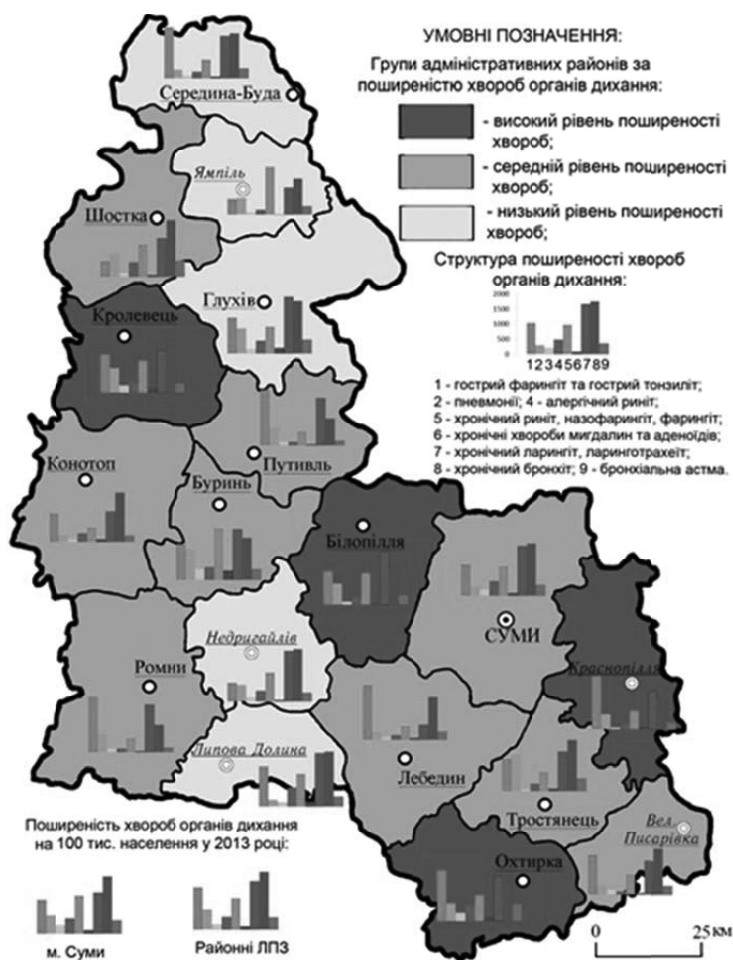

Рис.2. Поширеність хвороб системи органів дихання у розрізі адміністративних районів Сумської області

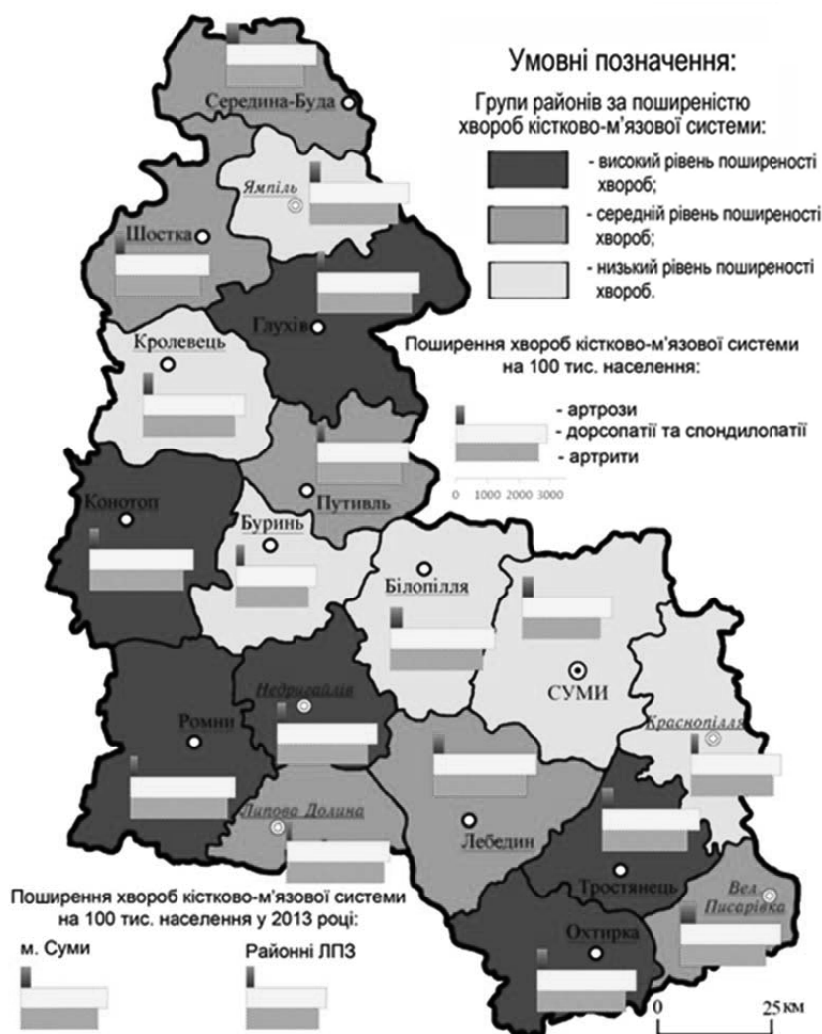

Рис.3. Поширеність хвороб кістково-м'язової системи у розрізі адміністративних районів Сумської області

у світі невинно зростає та становить понад 80 %, про що свідчать дані ВООЗ. До дорсопатій також відноситься остеопороз, який є прогресуючим захворюванням. Остеопороз розвивається у будь-якому віці як у чоловіків, так і у жінок.

Найбільш високі показники поширеності хвороб кістково-м'язової системи були зафіксовані у місті Суми, Недригайлівському, Роменському, Охтирському, Тростянецькому, Глухівському, Конотопському районах та районних ЛПЗ. Найменше на цей вид нозологій хворіють жителі Краснопільського, Кролевецького, Буринського, Білопільського, Сумського та Ямпільського районів (рис.3).

Висновки. У цілому рівень захворюваності населення Сумської області є досить високим. У структурі поширеності захворювань провідне місце займають хвороби системи кровообігу, органів дихання та кістково-м'язової системи.

Аналіз поширеності основних видів захворювань дав можливість створити серію медико-географічних карт, які дозволяють наочніше охарактеризувати ситуацію, що склалася в тому чи іншому районі. Розроблені авторами й описані у статті медико-географічні карти у подальшому можуть служити основою для розробки планів соціально-економічного розвитку регіону, які спрямовані на покращення медико-соціальної ситуації в області, рішення питань з оптимальної організації системи охорони здоров'я, а також бути використаними при розробці спеціальних заходів, спрямованих на оздоровлення місцевості, на попередження різних захворювань людини, на раціональну територіальну організацію медичного обслуговування населення.

Рецензент – кандидат географічних наук, доцент А.О. Корнус

Література:

1. Довідник показників діяльності установ охорони здоров'я Сумської області за 2013 рік. - Суми: Обл. інформ.-аналіт. центр мед. статистики, 2014. – 285 с.
2. Статистичний щорічник Сумської області за 2010 р. / За ред. Л.І. Олехнович. – Суми: Голов. управління статистики у Сум. обл., 2011. – 668 с.